

Araling Panlipunan

Quarter 1 - Week 5

Katangiang Pisikal at Pagkakakilanlang Heograpikal ng mga Lalawigan sa Rehiyon

Araling Panlipunan - Grade 3

Alternative Delivery Mode

Quarter 1 - Week 5: Katangiang Pisikal at Pagkakakilanlang Heograpikal ng mga Lawigan sa Rehiyon

First Edition, 2020

Republic Act 8293, section 176 states that: No copyright shall subsist in any work of the Government of the Philippines. However, prior approval of the government agency or office wherein the work is created shall be necessary for exploitation of such work of profit. Such agency or office may, among other things, impose as a condition the payment of royalties.

Borrowed materials (i.e., songs, stories, poems, pictures, photos, brand names, trademarks, etc.) included in this book are owned by their respective copyright holders. Every effort has been exerted to locate and seek permission to use these materials from their respective copyright owners. The publisher and authors do not represent nor claim ownership over them.

Development Team of the Module

Authors:	Jennifer M. Sabonia, Lyndon Rey G. Napalla	
Editor:	Amy G. Capacio, Bendee Nancy M. Orlanda	
Reviewers:	Virgilin R. Pizarro, Aba Q. Allaba	
Illustrator:		
Layout Artist:	Manuel D. Dinlayan II, PDO II	
Management Team:		
Chairperson:	Dr. Victoria V. Gazo, CESO V Schools Division Superintendent	
Co-Chairperson:	Sunny Ray F. Amit Asst. Schools Division Superintendent	
Members:	Ralph T. Quirog CES, CID	
	Purissima J. Yap EPS-LRMS	
	Virgilin R. Pizarro Aba Q. Allaba	
Evaluators:	Gina Q. Allaba Maitelle B. Israel Jerry C. Escol	Marites T. Escamillan Geraldine S. Langcatan Bergil G. Bateriza

Printed in the Philippines by Department of Education

Division of Malaybalay City

Office Address: Sayre Highway P-6, Casisang, Malaybalay City

Telefax: (088) 314-0094

3

Araling Panlipunan **Quarter 1 - Week 5** **Katangiang Pisikal at Pagkaka-** **kilanlang Heograpikal ng mga** **Lalawigan sa Rehiyon**

This instructional material was collaboratively developed and reviewed by educators from public and private schools, colleges, and or/universities. We encourage teachers and other education stakeholders to email their feedback, comments, and recommendations to the Department of Education at action@deped.gov.ph.

Department of Education • Republic of the Philippines

Pasiuna

Kini nga Modyul sa mga Tinun-an giandam alang sa sama nimong tinun-an nga anaa sa Ikatulong Ang-ang aron magamit nimo sa imong pagtuon sa Araling Panlipunan. Tuyo niining Modyul nga magiyahan ka nga magdesisyon ug maglihok nga adunay pagpakabana alang sa kaayohan sa tanan.

Ang mga pagtulon-an niini nga Modyul giayo pagsusi ug gipahiluna aron mahiuyon sa imong idad, interes, ug panginahanglanon ug niini nga panahon.

Kini nga Modyul ngadto sa lima ka adlaw alang sa usa ka semana nga pagtuon.

Gawas sa paghisgot-hisgot, ang matag pagtulon-an adunay buluhaton nga labaw nga nagpauswag sa nakat-onan sa mga tinun-an. Adunay mga eksamin sa kataposan sa matag pagtulon-an aron mapalig-on ang nakat-onan sa mga tinun-an.

Gilauman nga pinaagi niini nga Modyul, makat-onon sa mga tinun-an ang paghigugma ug paghatag og bili sa ilang kaugalingon, pamilya, ug isig katawo.

Hibalo-i Kini

Kini nga module gibuhath para kanimo. Para ikaw makahibalo mahitungod sa imong gipoy-an nga rehiyon. Mahibaw-an nimo ang mga inila o sikat nga mga lugar sa nagkalain-lain probinsiya sa rehiyon. Imong maila ang mga nag-unang mga porma sa yuta ug tubig nga makita sa imong rehiyon.

Kani nga modyul gibahin ngadto sa lima ka pagtulun-an o aralin, kini ang:

Aralin 1 – Ang mga kinaiya nga pisikal sa Probinsiya sa Bukidnon

Aralin 2 – Ang mga kinaiya nga pisikal sa Probinsiya sa Misamis Oriental ug Misamis Occidental

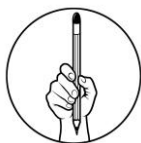
Aralin 3 – Ang mga kinaiya nga pisikal sa Probinsiya sa Camiguin ug Lanao del Norte

Aralin 4 – Ang pagkumpara sa mga nag-unang porma sa yuta sa mga Probinsiya sa Rehiyon X

Aralin 5 – Ang pagkumpara sa mga nag-unang porma sa tubig sa mga Probinsiya sa Rehiyon X

Paghuman nimo sa mga pagtulun-an niini nga modyul, ikaw:

1. Makaila na sa mga kinaiyang pisikal sa mga probinsiya sa rehiyon;
2. Makumpara ang mga nag-unang porma sa yuta ug tubig sa mga probinsiya sa rehiyon;
3. Matagaan ug bili ang mga kinaiyang pisikal sa mga lalawigan o mga probinsiya sa rehiyon.

Sulayi Kini

Kompletaha ang mga hugpulong gamit ang mga pulong nga nakasulat sa kahon. Pilia ang insaktong tubag ug isulat sa imong notbuk.

Pulangui River	Maramag Basin	Mt. Calayo
Pantaron Range	Plateau	

1. Ang Bukidnon isa kini ka _____.
2. Namugna ang _____ tongod sa pagbuhat og Hydro-Electric Power Plant.

3. Ang _____ usa ka active nga bulkan.
4. Ika-lima sa pinakataas nga tubig sa nasod ang _____.
5. Ang _____ gitawag usab kini nga Central Cordillera of Mindanao.

Aralin 1

Ang Pisikal nga mga Kinaiya sa Probinsiya sa Bukidnon

Unang Adlaw

Unsay mabutang sa imong huna-huna kon imong madunggan ang pangalan nga Bukidnon?

Atong tun-an karon og unsa ang mga kinaiya nga pisikal sa Probinsiya sa Bukidnon.

Kat-oni Kini

Bukidnon My Home

Wherever I may roam the distant land to see,
I long to go back soon to sweet Bukidnon home,
Where lovely mountains high with forest old and
grand,

Bring memories to me the home I long to see,

Chorus

There my heart yearns to be
In far away Bukidnon land
Under its blue starry skies
Where love and joy never die.

Susiha Kini

Ang naa sa ibabaw mao ang *Provincial Hym* sa Probinsiya sa Bukidnon.

Ang kanta naghulagway sa Probinsiya. Ingon sa kanta, ang Probinsiya sa Bukidnon kay:

1. Adunay tag-as nga bukid o mountain;
2. Adunay halapad nga lasang o forest.

Ang Probinsiya sa Bukidnon usa kini ka *plateau* o *talampas*. Patag kini nga yuta ibabaw sa bukid. Bugnaw ang klima sa Bukidnon.

Nabahin ang klima sa Probinsiya ngadto sa duha:

1. Ang sentro ug habagatan nga bahin sa probinsiya gaka apektohan kini sa habagatang-sidlakan nga habagat (southeast monsoon). Kanunay ga ulan diri nga bahin sa tibook tuig.

2. Sa amihanan nga bahin sa probinsiya gaka apektohan ang klima niini sa amihanan-silangan nga habagat. Dili kaayo sigeg ulan diri nga bahin ug adunay ting-init nga molungtad sa usa ngadto sa tulo ka bulan ang gakasinati diri nga bahin sa probinsiya.

Ang mga utlanan sa probinsiya mao kini: sa Amihan (north) ug Amihanang-silangan (north-east) mao ang Misamis Oriental. Silangan (east) ang Probinsiya sa Agusan. Kasadpan (west) ug Habagatang-kasadpan (south-west) mao ang mga Probinsiya sa Lanao ug Davao. Habagatan (south) ug Habagatang silangan (south-east) mao ang Probinsiya sa Davao.

Ang Mga Nag-unang Bukid sa Probinsiya sa Bukidnon

1. Mt. Dulang-dulang - Makita sa Amihanang Central nga bahin sa Probinsiya sa Bukidnon. Aduna kini gitas-on nga 2,941 ka metro. Kini ang pinakataas sa Kitanglad Mountain Range. Ika-duha kini sa pinakataas nga bukid sa Pilipinas.
2. Mt. Kalatungan Range Natural Park – Gitawag kini og Catatungan nga may gitas-on nga 2,824 ka metro.
3. Panimahawa Ridge - Makita kini sa Impasug-ong, Bukidnon. Aduna kini gitas-on nga 819 ka metros.
4. Mt. Capistrano - makita sa Malaybalay City.
5. Mt. Palaopao - Makita kini sa Sumilao Bukidnon. Aduna kini gitas-on nga 836 feet.
6. Mt. Calayo o Musuan Peak - Ang Musuan Peak o Mount Musuan, gitawag usab kini nga Mt. Calayo. Makita kini sa Musuan, Maramag Bukidnon. Usa kini ka active nga bulkan. Aduna kini gitason nga 646 ka metro.
7. Mt. Kimangkil Range - Anaa kini makita sa Kalabugao, Impasug-ong Bukidnon
8. Pantaron Range - Gitawag usab kini nga Central Cordillera of Mindanao. Aduna kini gitas-on nga 1,437 ka metros.

9. Mt. Tankulan Range- Kini makita sa Manolo Fortich.
10. Mt. Tago Range – Anaa sa Dumalaging, Impasug-ong Bukidnon

Ang Mga Katubigan/kasapaan o Watershed sa Probinsiya sa Bukidnon

1. Ang pito sa nag unang katubigan nga nag gikan sa Bukidnon:
 - a. Pulangi Watershed/River - Aduna kini gitag-on nga 320 kilometro. Ang pinakataas nga suba sa Bukidnon ug ika-lima sa nasod. Nagikan kini sa Impasug-ong Bukidnon
 - b. Tagoloan Watershed - Adunay gitag-on nga 106 kilometro. Nagikan kini sa Malaybalay City
 - c. Cagayan Watershed - Gitawag usab kini og Cagayan de Oro River. Aduna kini gitag-on nga 90 ka kilometro. Nagikan kini sa Kalatungan Mountain Range
 - d. Muleta Watershed - Anaa sa Habagatang sentro nga bahin sa probinsiya kini sa Kalatungan
 - e. Maridugao Watershed - Nagikan kini sa Mountain Range ug Mount Ragang
 - f. Salug Watershed - Nagikan sa San Fernando, Bukidnon. Isa siya sa naghatag ug tubig sa Davao River
 - g. Cugman-Agusan Watershed
2. Mga inila nga linaw o lake sa Bukidnon:
 - a. Pinamaloy Lake - Makita sa Don Carlos, Bukidnon
 - b. Napalit Lake - Makita sa Pangantucan, Bukidnon
 - c. Lake Apo - Makita sa Valencia City
 - d. Maramag Basin - Ginama sa tao nga linaw. Resulta kini sa pagbuhat sa dam para sa National Power Corporation Hydro-Electric Power Plant sa Maramag, Bukidnon

Ang Bukidnon lang ang probinsiya sa Rehiyon Dyes nga walay dagat.

Pagpauswag

Asa Makita ang mga dapit nga anaa sa Hanay A?
Pangitaa kini sa Hanay B. Isulat ang letra sa hustong tubag sa imong papel

Hanay A

1. Mt. Dulang-dulang
2. Lake Apo
3. Tagoloan Watershed

Hanay B

- a. Malaybalay City
- b. Valencia City
- c. Sumilao, Bukidnon

Aralin 2	Ang Pisikal nga mga Kinaiya sa Probinsiya sa Misamis Oriental ug Misamis Occidental
-------------	---

Ikaduhang Adlaw

Asa ta moadto kon gusto ta maligo ug dagat?
Ang atong tun-an karon, mao ang lugar nga adunay luag nga baybayon.

Kat-oni Kini

Ang naa sa ibabaw mao ang opisyal nga silyo sa Probinsiya sa Misamis Oriental ug Misamis Occidental.

Susiha Kini

Ang una nato tun-an mao ang pisikal nga kinaiya sa Misamis Oriental.

Misamis Oriental

Kung tan-awon nimo ang silyo sa Misamis Oriental, makita nimo ang porma sa probinsiya. Ang kanang anaa ubos sa duha ka salapati, mao kana ang porma sa Probinsiya sa Misamis Oriental.

Ang Misamis Oriental usa ka probinsiya nga naa dool sa baybayon. Ang mga munisipyo nga nasakop niini, dool sa baybayon gawas lang sa Munisipyo sa Claveria nga anaa kini sa bukid nga parti sa probinsiya.

Sa amihanang parti sa maong probinsya, makita ang Macajalar Bay ug Gingoog Bay. Sa sentrong bahin sa probinsiya, makita ang katubigan nga nagikan sa Probinsiya sa Bukidnon. Daghan busay o waterfalls sa probinsiya.

Ang Mga Busay o Waterfalls sa Probinsiya sa Misamis Oriental

1. Libon-lawit Falls - Makita kini sa Gingoog City
2. Aya-aya Waterfalls - Anaa sa Lugait, Misamis Oriental
3. Kanapolan Falls - Makita sa Naawan, Misamis Oriental
4. Lubilan Falls-Anaa sa Lubilan, Naawan,Misamis Oriental
5. Catanico Falls - Makita dyes kilometros gikan sa syudad sa Cagayan de Oro
6. Sinabayan Falls -Anaa sa Sugbongcogon, Misamis Oriental
7. Mimboaya Falls - Anaa sa Sugbongcogon, Misamis Oriental
8. Bakid-bakid Falls -Makita kini sa Jasaan Misamis Oriental

Adunay biente-tres ka mga munisipyo ug tulo ka syudad ang Probinsiya sa Misamis Oriental. Siyam niini ang naa sa kasadpan nga bahin, ug katorse ang naa sa sidlakan nga bahin sa probinsiya.

Ang siyam ka munisipyo nga naa sa kasadpan:

1. Opol
2. Alubijid
3. Laguindingan
4. Initao
5. Gitagum
6. Naawan
7. Manticao
8. Libertad
9. Lugait

Ang katorse ka munispyo nga naa sa sidlakan:

1. Tagoloan
2. Villanueva
3. Jasaan
4. Balingasag
- 5.Lagonglong
6. Salay
- 7.Binuangan
- 8.Sugbongcogon
9. Kinoguitan
10. Balingoan
11. Talisayan
12. Medina
13. Magsaysay
14. Claveria

Ang mga syudad mao ang:

- 1.Cagayan de Oro
2. Gingoog
- 3.El Salvador

Ang Cagayan de Oro City usa ka *highly urbanized* nga syudad ug mao kini ang sentro sa rehiyon.

Misamis Occidental

Sa silyo sa Misamis Occidental, imong mahibal-an ang pisikal nga kinaiyahan sa probinsiya.

Gipakita sa silyo nga anaa silay bukid, baybayon, ug kaumahan. Ang probinsiya adunay porma nga pareha sa *collapsible fan* o *loaf bread* o ang ika-upat nga letra sa alpabeto.

Ang utlanan sa amihanan-silangan nga bahin mao ang Mindanao Sea. Sa sidlakan nga bahin ang Iligan Bay. Sa kasadpan nga bahin ang Zamboanga Del Norte ug Sur.

Adunay tulo ka syudad ug katorse ka munisipyo ang Misamis Occidental. Ang duha niini ka munisipyo dili kaayo patag. Medyo sya bangilid kay anaa diri makita ang Mount Malindang ug Mount Ampiro.

Ang katorse ka munisipyo sa Misamis Occidental mao ang:

1. Aloran	2. Baliangao	3. Bonifacio	4. Calamba
5. Clarin	6. Concepcion	7. Don Victoriano Chiongbian (Don Mariano Marcos)	8. Jimenez
9. Lopez Jaena	10. Panaon	11. Plaridel	12. Sapang Dalaga
13. Sinacaban	14. Tudela		

Ang tulo ka syudad mao ang:

1. Oroquieta	2. Ozamis	3. Tangub

Pagpauswag

Tubaga ang mga pangutana sa ubos. Ayoha ang letra para ma porma ang insaktong tubag ug isulat kini sa imong papel.

1. Porma og *collapsible fan* (simasiM Octalciden)
2. Gikan ang ilang katubigan (kidnonBu)
3. Dool sa baybayon (talOrien Mimissa)

Aralin 3	Ang Pisikal nga mga Kinaiya sa Probinsiya sa Camiguin ug Lanao del Norte
---------------------	---

Ang atong ton-an karon mao ang duha ka probinsiya sa Rehiyon Dyes.

Kat-oni Kini

Unsa ang inyong mahuna-hunaan sa nakasulat sa ubos?

1. The Island Born of Fire
2. The Land of Beauty and Bounty

Susiha Kini

Ang nakasulat sa ibabaw mao ang tawag sa Camiguin ug sa Lanao del Norte.

Camiguin

Ang Isla Camiguin gitawag nga "The Island Born of Fire"

tungod naporma kini sa pagbuto sa bulkan ug paglihok sa yuta. Ang Camiguin adunay pito ka bulkan. Kini mao ang:

1. Mt. Hibok Hibok
2. Mt. Mambajao
3. Mt. Guinsiliban
4. Mt. Timpoong
5. Mt. Vulcan
6. Mt. Uhay
7. Mt. Tres Marias

Gawas sa mga bulkan, aduna usab silay mga tuboran/spring, mao kini ang:

1. Ardent Hibok-hibok Spring- makita kini sa Esperanza Tagdo, Mambajao, Camiguin. Mas giila kini nga Ardent Hot Spring.
2. Santo Niño Cold Spring-anaa kini sa Catarman, Camiguin.
3. Bura Soda Water-makita kini sa Bura, Catarman, Camiguin.

Aduna pod silay mga busay/waterfalls, kini ang:

1. Katibawasan Falls-naa sa Mambajao, Camiguin
2. Binangawan Falls-makita sa Sagay, Camiguin
3. Tuasan Falls- anaa sa Catarman, Camiguin

Ang Camiguin nabahin ngadto sa lima ka munisipyo.

1. Mambajao
2. Catarman
3. Sagay
4. Guinsiliban
5. Mahinog

Ang Camiguin adunay maayo nga panahon nga adunay panagsa nga pag-ulan. Ang maayo nga panahon masinati sa bulan sa Abril hangtod sa Hunyo. Ang pinaka bugnaw nga panahon masinati sa bulan sa Nobyembre hangtod sa Enero.

Lanao Del Norte

Ang Lanao del Norte giila sa tawag nga The Land of Beauty and Bounty, kay ang maong probinsya malinawon nga lugar ug naa tanan ang paninguhaan ug pagkaon.

Aduna silay luag nga agrikultura og ang ilang nag unang produkto mao ang copra, humay, prutas, mais ug mga produkto nga gikan sa tubig/dagat.

Sa Amihanang bahin sa probinsiya makita ang mga baybayon ug sa Habagatang bahin, ang mga kabukiran.

Ang mga utlanan sa probinsiya sa Habagatang-sidlakan mao ang Lanao del Sur, sa Kasadpan ang Zamboanga del Sur, sa Habagatang-kasadpan ang Illana Bay, sa Amihanan mao ang Iligan Bay, ug nakabulag kani sa Misamis Occidental tongod sa Paguil Bay sa Amihanang-kasadpan.

Ang mga inilang linaw o busay sa probinsiya:

1. Tinago Falls nga anaa sa Linamon,
2. Pagayan Falls nga naa sa Bacolod,
3. Cathedral Falls nga makita sa Kapatagan,
4. Sta Cruz Falls nga naa sa Kapatagan, ug ang
5. Maria Cristina Falls nga sa Iligan City. Mao kini ang naghatag og sugang dagitabnon sa Mindanao pina agi sa Agus VI Hydroelectric Plant.

Nabahin sa biente-dos ka munisipyo ang Lanao Del Norte.

1. Bacolod	2. Baloi	3. Baroy	4. Kapatagan
5. Kauswagan	6. Kolambugan	7. Lala	8. Linamon
9. Magsaysay	10. Maigo	11. Matungao	
12. Munai	13. Nunungan	14. Pantao Ragat	
15. Pantar	16. Poona Piagapo	17. Salvador	
18. Sapad	19. Sultan Naga Dimaporo	20. Tagoloan	
21. Tangcal	22. Tubod.		

Pagpauswag

Isulat sa imong papel ang **tinuod** kung ang hugpulong tinuod, ug kon dili tinuod, insaktoha kini pinaagi sa pag-ilis sa pulong nga gibadlisan. Isulat ang tubag sa imong papel o notbuk.

1. Ang Probinsiya sa Camiguin aduna kini lima ka bulkan.
2. Ang Maria Cristina Falls makita sa Probinsiya sa Camiguin.
3. Naporma ang Probinsiya sa Camiguin tongod sa pagboto sa bulkan ug paglihok sa yuta.

Aralin 4	Ang mga Nag-unang Kabukiran sa mga Probinsiya sa Rehiyon Dyes
-------------	--

Sa pagbasa palang sa uluhan sa atong paga tun-an karon, unsa ang imong mahuna-hunaan?

Kat-oni Kini

Ang naa sa ubos usa ka kanta. Kabalo kaba mokanta niini? Pangutan-a ang imong magtutudlo o ginikanan unsaon kini pag kanta kon dili ikaw kabalo.

Didto Sa Layong Bukid

Didto sa layong bukid may payag kami nga gamay
Kaming nagpuyo didto si nanay ug si tatay
Ang among trabaho manguha lang og bagakay
Himuong nigo (2X) Pabayloag humay

Susiha Kini

Basi sa kanta sa ibabaw. Tubaga ang mga pangutana sa ubos. Isulat ang imong tubag sa papel o notbuk.

1. Kinsa ang nagpuyo sa payag? _____
2. Unsa ang ilang trabaho? _____
3. Asa dapit makita ang payag? _____

Ang inyong pagatun-an karon mao ang mahitungod sa bukid. Ang mga nag-unang bukid sa lima ka probinsiya sa Rehiyon Dyes.

Ang Probinsiya sa Bukidnon adunay nubenta y seis (96) ka bukid. Ang pinakataas niini mao ang Mount Dulang-dulang nga adunay gitang-on nga 2,938 metro. Mao usab kini ang ikaduha sa pinakataas nga bukid sa nasod. Ang uban pang nag-unang bukid sa Bukidnon mao ang: Mt. Kalatungan; Mt. Mangabon; Mt. Tangulang; Mt. Tago; Iniaoan; Mt. Imbayao; Mt. Tagoan; Mt. Kitanglan; Mt. Tangulang; ug Mt. Kaatoan .

Ang Probinsiya sa Camiguin adunay trese ka bukid. Ang Mt. Mambajao maoy nag-una niini ug adunay gitang-on nga 1,713 metro. Ang kauban niini nga nag-unang bukid mao ang: Mt. Hibok-hibok; Butay; Guinsiliban Peak; Camiguin Volcano; Timpoong; Campana; Mt. Catarman; ug Mt. Carling.

Sa Lanao del Norte adunay traynta (30) ka bukid. Ang pinakataas niini mao ang Mt. Inayawan nga adunay gitang-on nga 1,535 metro. Ang uban pang nag-unang bukid sa Lanao del Norte mao ang: Mt. Catmon; Mt. Puerai n; Galantay; Sigayan; Mt. Baebe; Kabasagan Hill; Pana; ug Mt. Katubuan.

Ang Misamis Occidental adunay pito ka bukid. Ang nag-una niini mao ang Mt. Malindang nga adunay gitang-on nga 2,404 metro. Ang uban pang nag-unang bukid sa Misamis Occidental mao ang: North Peak; Ampiro; South Peak; ug Ilijan Hill.

Sa Misamis Oriental adunay biente-siete ka mga bukid. Ang Mt. Balatukan ang nag-una niini nga adunay gitas-on nga 2,560 metro kataas. Ang uban pang nag-unang bukid mao ang: Mt. Sumagaya; Mt. Pamalihi; Mt. Lambuyao; Mt. Sabrang; Mt. Sipaka; Mt. Obulon; Malasag Hill; ug Mt. Inayao.

Ang uban nga mga bukid sa mga probinsiya sa Rehiyon Dyes, mga bulkan usab kini. Adunay onse ka bulkan nga naila sa Rehiyon, Kini ang:

1. Mt. Musuan o Mt. Calayo anaa sa Musuan, Maramag Bukidnon
2. Mt. Lumot nga anaa sa Misamis Oriental
3. Mt. Balatukan sa Misamis Oriental
4. Mt. Kalatungan nga anaa sa Bukidnon
5. Mt. Hibok-hibok 6. Mt. Mambajao
7. Mt. Guinsiliban 8. Mt. Timpoong
9. Mt. Vulcan 10. Mt. Uhay ug 11. Mt. Tres Marias

Ang ika lima hangtod sa ika onse nga bulkan, atong makita sa Probinsiya sa Camiguin.

Sa mga probinsiya sa rehiyon, ang Lanao Del Norte ug Misamis Occidental ang walay naila nga bulkan.

Pagpauswag

Pangitaa ang paris sa A nga naa sa B. Isulat ang letra sa paris sa imong papel o notbuk.

A

1. Mt. Catmon
2. Mt. Kalatungan
3. Mt. Sumagaya

B

- a. Bukidnon
- b. Misamis Oriental
- d. Lanao del Norte

Aralin
5

Ang mga Nag-unang Katubigan sa mga Probinsiya sa Rehiyon Dyes

Tuklasin

Ang naa sa ubos usa ka kanta. Kabalo kaba mokanta niini? Pangutan-a ang imong magtutudlo o ginikanan unsaon kini pag kanta kon dili ikaw kabalo.

Sawaga

Sawaga ang sapa namo nga limpyo,
Sa Sawaga kami mangaligo kaniadtu,
Sa Sawaga usab manglaba ang mga tao,
Maong ang Sawaga, alimahan ta
Ampingan ta ug ipasigarbo ta.

Suriin

Basi sa kanta, tubaga ang mga pangutana sa ubos.
Isulat kini sa imong papel o notbuk.

1. Mahitungod sa unsa ang kanta? _____
2. Unsa man ang angay nato nga pagabuhaton sa Sawaga? _____
3. Unsa man ang mga buhaton nato sa Sawaga? _____

Ang inyong pagatun-an karon mao ang mahitungod sa nag-unang katubigan sa lima ka probinsiya sa Rehiyon Dyes. Ang mga nagkalainlaing klase sa porma sa tubig mao ang dagat, sapa, lawa ug talon/busay.

Mag sugod kita sa dagat, adunay tulo (3) ka dagat ang makita sa rehiyon Dyes, ang una mao ang Macalajar Bay nga mao ang pinaka dako ug adunay gidak-on nga 1, 000 sq. km makita kini sa probinsiya Misamis Oriental. Sunod mao ang Iligan Bay nga may gidak-on nga 2, 390 sq.km ug makita kini sa Probinsiya sa Lanao del Norte. Ang ika tulo mao ang Panguil Bay nga adunay gidak-on nga 180 sq.km nga parte lamang kini sa Iligan Bay.

Dire nata karun sa mga sapa. Tan awa ang gi andam na table sa ubos.

Ngalan sa sapa	Gidak-on	Probinsiya diin kini makita
Cagayan de Oro River	27, 753 sq.km	Misamis Oriental
Tagolaon River	106 km	Bukidnon ug Misamis Oriental
Sawaga River	64 km	Bukidnon
Agus River	36 km	Lanao del Norte

Dire nata karun sa mga lawa naay akong gi andam na table sa ubos.

Ngalan sa lawa	Gidak-on	Probinsiya diin kini makita
Lake Pinamaloy	60 hektarya	Bukidnon
Lake Napalit	35 hektarya	Bukidnon
Lake Apo	24 hektarya	Bukidnon

Dire nata karun sa mga busay naay gi andam na table sa ubos.

Ngalan sa busay	Gitas-on	Probinsiya diin kini makita
Maria Cristina Falls	98 metros	Lanao del Norte
Tinago Falls	73 metros	Lanao del Norte
Katibawasan Falls	70 metros	Camiguin
Sagpulon Falls	45 metros	Misamis Oriental

Pagpauswag

Basaha ang mga pahayag ug isulat ang **Husto** kon sakto kini ug isulat ang **Sayup** kun dili insakto ang gihatag nga pahayag isulat ang imong tubag sa imong papel o notbuk.

- _____ 1. Adunay (4) upat ka dagat nga makita sa mga probinsiya sa Rehiyon Dyes.
- _____ 2. Ang Maria Cristina falls ang pinakataas nga busay nga makita sa tanang mga probinsya sa Rehiyon Dyes.
- _____ 3. Ang Lake Pinamaloy adunay kaluagon nga 60 hektarya.

Tubag sa mga Pangutana

Subukin
1. Plateau
2. Maramag Basin
3. Mt. Calayo
4. Pulangui River
5. Pantaron Range

Susi sa Pagwawasto Aralin 1
Activity 1
1. E
2. B
3. A

Susi sa Pagwawasto Aralin 2
Activity 1
1. Misamis Oriental
2. Bukidnon
3. Misamis Occidental

Susi sa Pagwawasto Aralin 3
Activity 1
1. pito
2. Lanao del Norte
3. TINUD

Susi sa Pagwawasto Aralin 4
Activity 1
1. D
2. E
3. A

Susi sa Pagwawasto Aralin 5
Activity 1
1. Sayup
2. Husto
3. Husto

Sanggunian

<https://www.nationalgeographic.org>

<http://en.m.wikipedia.org>

misamisoriental.gov.ph

misamisoriental.elizaga.net

misocc.gov.ph

camiguin-island.com

camiguin.gov.ph

lanaodelnorte.gov.ph

aboutcagayandeoro.com

peakvisor.com

For inquiries or feedback, please write or call:

Department of Education – Division of Malaybalay City

Office Address: Sayre Highway P-6, Casisang, Malaybalay City

Telefax: (088) 314-0094

Email Address: malaybalay.city@deped.gov.ph